

Utdannings- og forskningsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 Oslo

Deres ref.:200500144

Vår ref.:05/6/VL

Oslo 25.02.05

Høring – Strategi for digitale læringsressurser for grunnsopplæringen, universitets- og høyskolesektoren og voksnes læring

Det vises til brev fra Utdannings- og forskningsdepartementet vedrørende en ny strategi for digitale læringsressurser.

Norsk filminstitutt har følgende kommentarer til strategidokumentet:

3.3.1 (Forslag til konkrete tiltak) Utvikling, produksjon og drift

Norsk filminstitutt har ansvaret for bevaring og formidling av den norske filmarven, og har over tid fungert som en nasjonal læremiddelsentral for film og lysbilder 8tidl. Statens Filmsentral). Siden 1993 har hovedfokus ligget på film som kunst- og kulturuttrykk, og filmene har vært distribuert til skoler og bibliotek som 16 mm, video og etter hvert dvd. Den nettbaserte Filmbutikken har etablert seg som en sentral formidler av film til bruk i skolen. Fra november 2004 har Norsk filminstitutt i samarbeid med Norgesfilm AS tilgjengeliggjort sitt arkivmateriale i Filmarkivet.no (www.filmarkivet.no som ble lansert i november 2004).

Institusjons- og private brukere kan se norsk kort-, dokumentar- og spillefilm i en video-on-demand-tjeneste over bredbånd og IP-tv.

Tjenesten tilbyr abonnementsordninger for skoler, og Filmarkivet.no har per i dag 10 000 abonnenter på IP-tv tjenesten, fordelt på 40 skoler i Kristiansand. I tillegg forhandles det om å distribuere løsningen i flere fylker.

Med utgangspunkt i denne tjenesten er det etablert et prosjekt *Nasjonalt senter for undervisningsfilm og film i undervisningen* som har som ambisjon å etablere et nasjonalt knutepunkt for digitale læringsressurser på filmområdet med skoleverket som målgruppe. Prosjektet har for 2005 fått tilsagn om kr 1,9 mill. i prosjektstøtte fra Høykom Skole. Dersom dette prosjektet kan gjennomføres i samsvar med planene og gi senteret en basis for permanent drift, kan senteret bli en sentral aktør på området framover.

Norsk filminstitutt stiller seg positiv til et samarbeid med andre aktører om en samlet markedsføring og tilrettelegging for skolene. Det må imidlertid understrekes at på det nåværende tidspunkt er lite sannsynlig at man kan skape én tjeneste, dette på grunn av manglende standarder og utfordringer med hensyn til rettigheter. Norsk filminstitutt imøteser imidlertid et samarbeid med aktører som ønsker å benytte Filmarkivet.no til formidling av rettighetsklarert arkivmateriale.

3.3.3 Bruk og kompetanse

Forslag om tillegg, nytt tiltak: Elevenes egenproduksjon og digitale kompetanse

Man må ta utgangspunkt i en bred definisjon av digital kompetanse for å styrke elevenes mulighet for å kritisk bearbeide innholdet i digitale læringsressurser. Kravene til digital kompetanse bør inkludere analytisk, kritisk og produksjonsmessige forhold i tillegg til bruken av digitale

læringsressurser og bør konkretiseres nærmere i læreplanen. Det foreslås satt av prosjektmidler til tiltak som retter seg mot styrkingen av elevers digitale kompetanse med utgangspunkt i elevers egenproduksjon.

Bakgrunn for tilleggsforslag under punkt 3.3.3

Digital kompetanse står sentralt i den nye læreplanen for grunnskolen som er under utarbeidelse. Fra mange hold knytter det seg store forventninger til at dette begrepet skal bygge en bro mellom fokuset på tekniske nyvinninger og den lange film- og mediepedagogiske erfaringen man har med barn og unges kreative arbeid og læring ved hjelp av digitale verktøy som pc, digitalt fotoapparat og digitale videokamera.

Høringsutkastet tar utgangspunkt i definisjonen av digitale læringsressurser som "redskaper som kan brukes til læringsformål som utnytter IKT til å fremme læring" og peker på hvordan definisjonen av digitale læringsressurser med nødvendighet er svært vid, "i en skole som skal utdanne barn og unge til å mestre et komplekst og informasjonsrikt samfunn". Definisjonen av digitale læringsressurser omfatter dermed internett, filmer, dataspill og multimedieprodukter som elevene bruker, diskuterer eller produserer selv. I møtet med disse digitale læringsressursene er eleven ikke bare mottager av kunnskap: disse læringsressursene øker muligheten for eleven til å interagere – søke opp informasjon ut ifra egne problemstillinger, benytte materiale til å skape egne kreative uttrykk.

Dette understrekes også i rapporten "skole for digital kompetanse", hvor arbeid med lyd- og billedfiler er en av de viktigste årsakene til implementering av bredbånd til skoler: "Bruk av lyd, bilder og video fører til en større grad av variasjon og beriker læringsprosessen, kunnskapsproduksjonen og undervisningen ved å gi elevene muligheter for å eksperimentere og være kreative i forhold til egen læring. Å ta i bruk multimediale produksjons- og presentasjonsformer representerer for elevene muligheter for å benytte seg av multiple kilder i deres egne arbeidsprosesser." (HØYKOM 2003).

Rapporten konkluderer med at skolen har behov for et bredbåndnett i 2008–2009 for å utvikle digital kompetanse og digital dannelse knyttet til arbeidsformer som:

- Nedlasting av kapasitetskrevenne digitalt innhold, som lyd, foto, film, streamet video og simuleringer.
- Distribusjon av elevers og læreres produksjoner basert på bruk av digitale verktøy som lyd, foto og video.
- Samhandling på nett i sann tid med lyd og video og/eller med bruk av digitale verktøy
- Felles redigering av lyd og video

Det er her er det snakk om læringsprosesser som bare til en viss grad er administrert av læreren, og som ikke nødvendigvis begrenses til skoletiden.

Dette er felt hvor elevene allerede er kompetente i betydningen at de er ivrige brukere av digitale verktøy, programvare og ressurser både på skolen og hjemme. Men det betyr ikke nødvendigvis at de innehar digital kompetanse, dette begrepet rommer også ønsker om å styrke elevenes:

- Teknisk kunnskap, hvordan bruke verktøy: pc, kamera, videokamera, programvare
- Analytisk kunnskap: hvordan vurdere produksjoner
- Kildekritisk kunnskap: hvem er avsenderen av produksjonen
- Produksjonskunnskap: hvordan kan jeg selv skape egne uttrykk
- Kunnskap om rettighetsproblematikk: hvilket materiale kan jeg benytte i mine produksjoner?

Norsk filminstitutt vil slutte seg til dem som har pekt på at St.meld 30 *Kultur for læring* har blitt kritisert for å fokusere for mye på de tekniske ferdighetene i digital kompetanse–begrepet.

Ved å benytte digitale læringsressurser bygger man grunnleggende brukerkompetanse hos elevene: de lærer å håndtere verktøyene, men de andre dimensjonene må også styrkes. Digital dannelse – at elevene blir

aktive aktører i en digital virkelighet krever en overordnet visjon om at elevene kan bearbeide digitalt materiale, kritisk vurdere det og uttrykke seg selv ved hjelp av disse verktøyene.

Elevenes produksjon er dermed sentral, både som kreativt uttrykk og en bearbeiding av elevenes kulturelle hverdag, som mottagere og brukere av multimediale uttrykk. Egenproduksjon styrker elevenes kritiske forståelse av disse uttrykkene: tekniske ferdigheter, kunnskap om opphavsrett og produksjonsmessige spørsmål gir eleven et praktisk grunnlag for å vurdere digitale produksjoner kildekritisk, etisk og i forhold til de produksjonsmessige begrensninger og muligheter som preger disse produksjonene.

I høringsutkastet er det først og fremst lærerens kompetanse som fremheves for å styrke elevenes digitale kompetanse. I tillegg til dette viktige tiltaket vil Norsk filminstitutt understreke behovet for læringsressurser som retter seg mot elevens eget arbeid og hvor bred digital kompetanse og egenproduksjon står i fokus. Man bør derfor initiere og styrke tiltak som gir eleven tilgang til kunnskap om, diskusjon og produksjon av egne produkter.

Det fins flere eksempler på digitale læringsressurser som gjør dette allerede. Det EU-finansierte SAFT-programmet, ledet av Medietilsynet, gir elever informasjon og trening i nettbruk. Skolenettets Multimediadatabase og ressurser om opphavsrett gir kunnskap og muligheter til kreativt arbeid med klarert materiale. Norsk filminstitutts netttjeneste om filmproduksjon, mzoon, gir elevene kritisk kunnskap og erfaring med å fortelle i levende bilder. Dette er verktøy som lærere kan benytte i sitt arbeid, men som først og fremst er tenkt som en tjeneste rettet mot elevene, og som er tilpasset en virkelighet hvor behovet for digital kompetanse strekker seg langt utover skolen. Det er naturlig at slike tjenester og tiltak tar form av digitale ressurser, som henvender seg direkte til elevene, men disse digitale tjenestene fungerer sammen med et allerede eksisterende tilbud av kunstnermøter, kritikkerseminar,

workshops med profesjonelle, bedriftsbesøk og andre kreative tiltak i skolen.

Selv om læreplanene slår fast at digital kompetanse skal stå sentralt i skolen er det nødvendig å videreutvikle metoder for hvordan dette skal gjøres, spesielt i tilknytning til digitale læringsressurser og elevers individuelle arbeid. Norsk filminstitutt tror ikke at utviklingen av disse tjenestene kan styres av markedets tilbud og etterspørsel, det vil være naturlig at skoler og læreres valg av læringsressurser knyttes opp til fagområder og til læreplanens faglige læringsmål. Det vil være vanskelig å utvikle tverrfaglige verktøy som skal støtte utviklingen av en bred, digital kompetanse uten støtte og et klart oppdrag med en pedagogisk visjon knyttet til hva digital kompetanse skal bestå i.

I tråd med konkretiseringen av læreplanens krav om at digitale læringsressurser skal *brukes* (3.3, Tiltak 7), bør det også konkretiseres hva denne bruken skal resultere i. Det bør også gis støtte til utvikling av nye metoder for digitale læringsressurser og tiltak for å integrere disse i skolen og lærernes hverdag.

Dette arbeidet bør skje i tett samarbeid med FoU-miljøer og med aktører i bransjen. Ved å skape en arena hvor profesjonelle produsenter møter elever kan man skape inspirasjon, forståelse og diskusjon omkring digitale læringsressurser.

Med vennlig hilsen

Vigdis Lian
direktør